

Öğretmenlik Uygulaması Dersinin Öğretmen Adaylarının Öz Yeterlik ve Ders Anlatımlarına İlişkin Algılarına Etkisi

Mahmut SAĞIR

Yrd. Doç. Dr., Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü.

Kadir BİLEN

Yrd. Doç. Dr., Akdeniz Üniversitesi, Alanya Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü

Orhan ERCAN

Yrd. Doç. Dr., Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü.

Makale Gönderim Tarihi: 11.03.2014, Makale Kabul Tarihi:21.10.2014

Öz: Araştırmada, Öğretmenlik uygulaması dersinin öğretmen adaylarının özyeterlik ve sınıfta ders anlatımlarına ilişkin algılarına etkisinin irdelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, KSÜ İlköğretim Matematik Öğretmenliği ile Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliğinde öğrenim gören 70, aynı üniversitenin Pedagojik Formasyon Eğitimi Sertifika Programında farklı branşlarda öğrenim gören 100 olmak üzere toplam 170 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırma tek grup ön test son test deneysel desen şeklinde tasarlanmıştır. Araştırmada öğretmen adaylarının özyeterlik algılarını belirlemek amacıyla Tschannen-Moran ve Woolfolk Hoy (2001) tarafından geliştirilen (TSES-Öğretmen Özyeterlik Ölçeği) ile Görgün (2004) tarafından geliştirilen “Öğretmen Adaylarının Sınıfta Ders Anlatımıyla İlgili Görüş ve Düşünceleri” adlı veri toplama araçları kullanılmıştır. Veri toplama araçları araştırmanın çalışma grubuna 2011–2012 akademik yılının ikinci yarısının başında ve sonunda olmak üzere iki kez uygulanmıştır. Araştırmada, Pedagojik Formasyon Eğitimi Sertifika ve BÖTE programlarında öğrenim gören öğretmen adaylarının özyeterlik ve ders anlatımı algılarına Öğretmenlik Uygulaması dersinin etkide bulunmadığı, Matematik öğretmeni adaylarına ise olumlu yönde etki ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Öğretmenlik Uygulaması, Öğretmen Adayları, Özyeterlik, Ders Anlatımı Algısı.

Effect of Practice Teaching Courses On Teacher Candidates' Perceptions Regarding Self Efficacy And Teaching Experiences

Abstract: The study aims to investigate the effects of Practice Teaching Courses on teacher candidates' beliefs related to self efficacy and their perceptions on teaching in the classroom. Working group of the study was composed of a total of 170 teacher candidates: 70 from KSU Primary School Mathematics Teaching and Computer and Instructional Technologies Teaching and 100 from KSU Teaching of Pedagogical Formation Certificate Program. The study, designed in the relational screening model, utilized Teachers' Sense of Efficacy Scale (TSES) developed by Tschannen-Moran and Woolfolk Hoy (2001) and Teacher Candidates' Views and Notions on Classroom Teaching developed by Görgün (2004) as data collection tools which were implemented on the working group twice; at the beginning and at the end of 2011-2012 academic year. Results show that Practice teaching Courses do not affect self efficacy and teaching experience competences of teacher candidates in Teaching of Pedagogical Certificate & CEIT programs however they positively affect teacher candidates in the Mathematics Program.

Keywords: Teacher Candidates, Teaching Practice, Self Efficacy, Teaching Practice Perception.

GİRİŞ

Öğretmenlerin yürüttükleri eğitim hizmetlerinin niteliğini belirleyen pek çok değişkenin varlığından söz edilebilir. Bu değişkenlerden birinin de öğretmenlerin hizmet öncesinde aldıkları eğitim olduğu kabul edilmektedir. Öğretmen adaylarının hizmet öncesinde aldıkları Öğretmenlik Uygulaması dersinin öğretmen adaylarına sahip oldukları kuramsal bilgileri uygulamaya koyma fırsatı sunması nedeniyle öğretmenlik becerilerinin gelişmesinde önemli bir yere sahip olduğu düşünülmektedir.

Öğretmen adaylarının öğretme sürecindeki görev ve sorumlulukları üzerine yapılan araştırma sonuçları (Ashton, Webb ve Doda, 1983; Anderson, Greene ve Loewen, 1988; Zimmerman, 1995; Milner, 2002) öğretmenlerin öğretme ve sınıftaki düzeni sağlama

konusunda davranışlarını etkileyen bazı inanç ve yeterliklerin var olduğunu ortaya koymuştur. Bu inançların birisi de öğretmenlerin özyeterlik inançlarıdır. Yine aynı araştırmalarda öğretmen yeterliği kavramı, öğrenci motivasyonu ve başarısı ile öğretmenlerin sınıf yönetimi yaklaşımları gibi değişkenlerle ilişkili olduğu ortaya konmuştur. Bu nedenle öğretmen yeterliğinin, öğretmen davranışlarının en önemli belirleyicilerinden birisi olduğu söylenebilir.

Her öğrencinin kuşkusuz bireysel farklılıkları söz konusudur. Bu farklılıklar doğuştan veya sonradan ortaya çıkan bazı yetersizlikler olarak ta ortaya çıkabilir ve bu yetersizliği olan öğrenciler öğrenme zorluğu yaşayabilirler. Milner (2002) öğretmenlerin öğrencilerin öğrenme zorlukları çektikleri durumlar da bile, onlara bir şeyler öğretmek için daha fazla çaba gösterdiklerini belirterek bunun en büyük sebebinin de, öğretmenlerin kendilerine ve öğrencilerine olan büyük inançları olduğunu vurgulamaktadır.

Öğretmenlerin sahip oldukları inançların yanı sıra yine sahip oldukları bir takım yeterliklerin de mesleki performanslarını etkilemesi beklenir. Balcı (2005) yeterlik kavramını, bir rolü oynayabilmek için gerekli bilgi, beceri ve tutumlara sahip olma derecesi olarak tanımlamaktadır. Eğitim işgöreni olarak öğretmenlerin eğitim hizmetini etkili bir şekilde sunmaları kuşkusuz onların bir takım yeterliklere sahip olarak yetiştirilmelerini zorunlu kılmaktadır. Günümüzde öğretmenlerin rollerini etkili bir şekilde oynayabilmeleri için alan bilgisi, asgari düzeyde genel kültür ve öğretmenlik meslek bilgisi alanlarında yeterlik sahibi olmaları beklenmektedir.

Özyeterlik kavramı ise sosyal öğrenme kuramının öncülerinden Bandura (1986: 391) tarafından, “kişilerin bir performansı gerçekleştirebilmek için gerekli olan eylemleri yerine getirebilme ve bu eylemleri organize edebilme kapasiteleri hakkında kendilerine ilişkin algıları” şeklinde tanımlanmaktadır. Kinzie, Delcourt ve Powers (1993) ise özyeterliği, istenilen davranışı gerçekleştirmek için gerekli olan yeteneğine ilişkin özgüven, verilen görevde gösterilen devamlılık ve harcanan çaba olarak görmektedir. Sosyal öğrenme kuramının en önemli ilkelerinden biri insanların kendileri hakkında düşünme, yargıda bulunma ve kendilerini yansıtırma kapasitesine sahip olmalarıdır (Senemoğlu, 2004: 225).

Öğretmenlerin özyeterliği kavramını ise Tschannen-Moran ve Woolfolk-Hoy (2001), öğrencilerde istenilen öğrenmeleri gerçekleştirebilmesi için kapasitesi ve yeteneğine ilişkin öğretmenin inancı şeklinde tanımlamaktadır. Bu nedenle bir eğitim işgöreninin çeşitli

SAGIR, BILEN ve ERCAN; Öğretmenlik Uygulaması Dersinin...

yeterliklere sahip olmasının bir anlam ifade etmesi bir başka deyişle sahip olduğu yeterliklerin yürüttüğü eğitim hizmetlerinin niteliğine yansması için kendisinde var olan yeteneklerin farkında olması ve bu yönde bir inanç taşıması gerektiği söylenebilir. Yüksek bir özyeterlik duygusuna sahip olan öğretmenler, öğrencilerine bir şeyler öğretmek için bir isteklilik hali sergiler (Milner, 2002).

Ashton (1990); öğretmen yetiştirme programlarının öğretmenlerin mesleğe ilişkin inançlarını tanımlamak ve bu inançların davranışa nasıl dönüşeceği konusunda öğretmen adaylarına destek olmak amacıyla özyeterlik araçlarının kullanılabilirliğini belirtmiştir. Bu nedenle öğretmen yetiştirme programlarının öğretmenlerin mesleki yeterliklerinin artırılmasında sahip olmaları gereken mesleki inançları vermelidir.

Ashton, Webb ve Doda (1983), öğretmenlerin öğrencilerin öğrenmeleri üzerindeki etkisi hakkında yaptığı bir araştırmada, öğretmenlerin yeterlik inançları ile öğrenci-öğretmen etkileşimi, öğrenci ders başarısı arasında güçlü ve olumlu yönde ilişkiler bulunduğu sonucuna ulaşmıştır. Aynı şekilde Klausmeier ve Alen'da (1978), öğretmenin özyeterliklerinin öğretimin niteliğini, kullanılan yöntem ve teknikleri, öğrencinin öğrenmeye katılımını ve öğrencilerin öğretilenleri anlaması sonucunda öğrencilerin başarı durumlarında bir farklılaşmaya yol açtığını belirtmektedir. Zimmerman (1995) ise bu farklılaşmayı öz yeterlik algısı yüksek öğrencilerin derslerde daha çok çaba harcadığını, başarıya ulaşmak için daha ısrarcı ve daha başarılı oldukları şeklinde ifade etmektedir. Benzer şekilde Anderson, Greene ve Loewen (1988), öğretmenlerde yüksek özyeterlik algısının öğrencilerin dil ve sosyal derslerdeki başarılarına olumlu katkılar sağladığını belirtmiştir. Gerek öğrencilerin gerekse öğretmenlerin yüksek özyeterlik algılarının özgüvenlerinin artmasına yol açtığı ve bunun sonucunda akademik başarılarının yükselmesine neden olduğu düşünülmektedir.

Öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının özyeterlik inançlarının şekillenmesinde yaşamış oldukları eğitim sürecinin ve bu süreçte aldıkları derslerin önemli katkısı olduğu ileri sürülebilir. Bu derslerden birinin de öğretmen adaylarının öğretmenlik rollerinin pratiğe yansmasına yol açan Öğretmenlik Uygulaması dersi olduğu söylenebilir. Öğretmen adayları bir dönem boyunca 2 saati teorik 6 saati uygulama olmak üzere haftada 8 saat Öğretmenlik Uygulaması dersi almaktadırlar. Öğretmenlik Uygulaması dersi ile öğretmen adayları öğretmenlik uygulamalarının okullarda pratiğe dönüştürülmesinin yanı sıra mesleğe ilişkin özyeterlik inançlarının gelişimine ve sınıfta ders anlatmalarına ilişkin algılarına nasıl katkı yaptığının belirlenmesi önemlidir. Bu nedenle bu araştırmanın

amacıyla, Öğretmenlik Uygulaması dersinin öğretmen adaylarının özyeterlik inançlarına ve sınıfta ders anlatmaya ilişkin algılarına etkisi araştırılmıştır. Araştırmanın alt problem cümleleri şu şekilde oluşturulmuştur:

1. Öğretmen adaylarının özyeterlik inançları ile öğrenim gördükleri alan arasında öntest puanlarına göre anlamlı fark var mıdır?
2. Öğretmen adaylarının özyeterlik inançları ile öğrenim gördükleri alan arasında sontest puanlarına göre anlamlı fark var mıdır?
3. Öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri alanlara göre öntest ve sontest özyeterlik inanç puanları arasında anlamlı fark var mıdır?
4. Öğretmen adaylarının ders anlatımına ilişkin algıları ile öğrenim gördükleri alan arasında öntest puanlarına göre anlamlı fark var mıdır?
5. Öğretmen adaylarının ders anlatımına ilişkin algıları ile öğrenim gördükleri alan arasında sontest puanlarına göre anlamlı fark var mıdır?
6. Öğretmen adaylarının öntest-sontest ders anlatımına ilişkin algı puanları arasında anlamlı fark var mıdır?

YÖNTEM

Bu çalışmanın amacı, Öğretmenlik Uygulaması dersinin öğretmen adaylarının özyeterlik ve sınıfta ders anlatmaya ilişkin algılarına etkisini belirlemektir. Bu amaçla araştırmanın yöntemi, nicel araştırma yöntemlerinden tek grup ön test son test deneysel desen şeklinde tasarlanmıştır. Bu tür araştırmalarda işlemin etkisi tek bir grup üzerinden yapılan çalışmalarla test edilir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel, 2013: 201).

Çalışma Grubu

Araştırma Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi (KSÜ) Eğitim Fakültesi'nde Öğretmenlik Uygulaması dersi alan tüm gruplar üzerinde yapılmıştır. Bu amaçla veri toplama aracı Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliğinde (BÖTE) öğrenim gören 35; İlköğretim Matematik Öğretmenliğinde (İMÖ) öğrenim gören 35 ve Pedagojik Formasyon Eğitimi Sertifika Programında (PFSP) öğrenim gören 200 öğretmen adayına uygulanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunda yer alan öğretmen adaylarına uygulanan veri toplama araçlarından BÖTE

SAGIR, BILEN ve ERCAN; Öğretmenlik Uygulaması Dersinin...

bölümünden 35, İMÖ'den 35 ve PFSP'den dönen 100'ü olmak üzere toplam 170'i değerlendirmeye alınmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada öğretmen adaylarının özyeterlik algılarını belirlemek için Tschannen-Moran ve Woolfolk Hoy (2001) tarafından geliştirilen "Teachers' Sense of Efficacy Scale" (TSES-Öğretmen Özyeterlik Ölçeği)'nin uzun formu kullanılmıştır. Bu form üç alt boyut ve toplam 24 sorudan oluşmaktadır. Alt boyutlar, öğrenci katılımından yeterlik, öğretimsel stratejilerde yeterlik ve sınıf yönetiminde yeterlidir. Öğretmen özyeterlik ölçeğinin (TSES) Türkçe'ye uyarlaması Çapa, Çakıroğlu ve Sarıkaya (2005) tarafından yapılmıştır. Araştırmacılar, 628 Türk öğretmen adayı üzerinde yaptıkları çalışma sonunda, ölçeğin tümüne ilişkin Croanbach alfa güvenirlik değerini 0,93 bulmuşlardır. Bu araştırmada ise Croanbach alfa güvenirlik değeri 0,89 olarak belirlenmiştir.

Araştırmada veri toplamak amacıyla kullanılan diğer ölçek "Öğretmen Adaylarının Sınıfta Ders Anlatımına İlişkin Algıları" ölçeğidir. Görgeç (2003) bu ölçeği, Külahçı'nın (1994) "Mikro Öğretimde Fırat Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Deneyimi II. Değerlendirme" adlı çalışmasından yararlanarak geliştirmiştir. Bu araştırmada ölçeğin Croanbach alfa güvenirlik değeri 0,93 olarak belirlenmiştir.

Veri toplama araçları araştırmanın çalışma gurubuna 2011-2012 akademik yılının ikinci yarısının başında ve sonunda olmak üzere iki kez uygulanmıştır.

BULGULAR ve YORUMLAR

Bu bölümde, öğretmen adaylarının öğretmen özyeterlik inançları ve ders anlatımına ilişkin algılarına yönelik bulgulara yer verilmiştir.

Öğretmen Adaylarının Öğretmen Özyeterlik İnançlarına İlişkin Bulgular:

Öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri alanlara göre özyeterlik inançlarına ilişkin öntest sonuçları üç boyut altında analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Öğrenim Gördükleri Alanlara Göre Öntest Öğretmen Özyeterlik İnanç Puanlarına İlişkin Tek Yönlü ANOVA Analizi

Boyut	Bölüm	N	\bar{X}	Ss	F	P	Fark
Öğrenci Katılımını Sağlama	PFSP	100	31,26	4,39	7,39	0,001	1-3 2-3
	BÖTE	35	30,66	3,56			
	Matematik	35	28,31	2,49			
	Toplam	170	30,53	4,05			
Öğretim Stratejileri	PFSP	100	31,63	4,36	4,67	0,011	1-3
	BÖTE	35	30,71	2,88			
	Matematik	35	29,31	3,30			
	Toplam	170	30,96	3,98			
Sınıf Yönetimi	PFSP	100	31,22	4,47	3,05	0,050	-
	BÖTE	35	31,43	4,20			
	Matematik	35	29,31	3,31			
	Toplam	170	30,87	4,25			

Tablo 1’de görüldüğü gibi öğretmen adaylarının “Öğrenci Katılımını Sağlama” boyutuna verdikleri cevapların öntest puanları arasında farklılık olduğu anlaşılmaktadır [$F_{(2,167)}=7,39$; $p<0,05$]. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğuna karar vermek için Bonferonni analizine bakılmış 1-3 ile 2-3 grupları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. “Öğrenci Katılımını Sağlama” boyutunda PFSP ve BÖTE öğrencilerinin öntest özyeterlik inançlarının İMÖ öğrencilerinin özyeterlik inançlarına oranla daha yüksek olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının “Öğretim Stratejileri” boyutuna ilişkin görüşleri incelendiğinde 1 ve 3. gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık [$F_{(2,167)}=4,67$; $p<0,05$] olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda öntest puanlarına göre “Öğretim Stratejileri” boyutuna ilişkin PFSP öğrencilerinin özyeterlik inançlarının İMÖ öğrencilerinin özyeterlik inançlarından daha yüksek olduğu görülmektedir.

SAGIR, BILEN ve ERCAN; Öğretmenlik Uygulaması Dersinin...

PFSP, BÖTE ve İMÖ’de öğrenim gören öğretmen adaylarının “Sınıf Yönetimi” boyutuna ilişkin öntest toplam görüş puanları incelendiğinde ise her üç grubun özyeterlik inançları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark [$F_{(2,167)}=3,05$; $p>0,05$] olmadığı belirlenmiştir. Buna göre, sınıf yönetim becerilerinin öğretmen adaylarının branşlarına göre farklılaşmadığı ve branş değişkeninin sınıf yönetim becerisine ilişkin özyeterlik inançlarına etki etmediği söylenebilir.

Öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri alanlara göre öz yeterlik inançları sontest puanlarına ilişkin elde edilen bulgular Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Öğrenim Gördükleri Alanlara Göre Sontest Öğretmen Özyeterlik İnanç Puanlarına İlişkin Tek Yönlü ANOVA Analizi

Boyut	Bölüm	N	\bar{X}	Ss	F	P	Fark
Öğrenci Katılımını Sağlama	PFSP	100	30,17	3,87	6,23	0,002	1-3
	BÖTE	35	31,57	3,27			
	Matematik	35	32,40	1,97			
	Toplam	170	30,92	3,55			
Öğretim Stratejileri	PFSP	100	31,09	3,58	4,76	0,010	1-3
	BOTE	35	32,37	4,00			
	Matematik	35	33,03	2,38			
	Toplam	170	31,75	3,54			
Sınıf Yönetimi	PFSP	100	31,14	3,89	1,76	0,175	-
	BÖTE	35	32,31	3,63			
	Matematik	35	32,14	3,39			
	Toplam	100	31,59	3,76			

Tablo 2’de görüldüğü gibi öğretmen adaylarının “Öğrenci Katılımını Sağlama” boyutuna verdikleri cevapların sontest puanları arasında farklılık olduğu anlaşılmaktadır [$F_{(2,167)}=6,23$; $p<0,05$]. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğuna karar vermek için Bonferonni analizine bakılmış ve 1-3. gruplar arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu duruma göre “öğrenci katılımını sağlama” boyutunda İMÖ öğrencilerinin öz yeterlik inançları PFSP öğrencilerinin özyeterlik inançlarından daha yüksek olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının “Öğretim Stratejileri” boyutuna ilişkin sontest puanları incelendiğinde yine 1 ve 3. gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark [$F_{(2,167)}=4,76$; $p<0,05$] olduğu görülmüştür. Yapılan Bonferonni analizi sonucunda bu farkın PFSP öğrencileri ile İMÖ

öğrencilerinin özyeterlik inançları arasında olduğu anlaşılmıştır. Buna göre İMÖ öğrencilerinin sontest özyeterlik inançlarının PFSP öğrencilerinin özyeterlik inançlarından daha yüksek olduğu söylenebilir.

Öğretmen adaylarının “Sınıf Yönetimi” boyutuna ilişkin sontest puanları incelendiğinde ise gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark [$F_{(2,167)}=1,76$; $p>0,05$] olmadığı belirlenmiştir. “Sınıf Yönetimi” boyutuna ilişkin PFSP, BÖTE ve İMÖ öğrencilerinin sontest özyeterlik inançları arasında anlamlı fark yoktur.

Araştırmada öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri alanlara göre öz yeterlik inançlarına ilişkin öntest ve sontest puanları aynı grup içinde ayrı ayrı analiz edilmek istenmiş; bu amaçla verilere eşleştirilmiş örneklem t testi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 3’de sunulmuştur.

Tablo 3. PFSP Öğretmen Adaylarının Öntest Sontest Puanlarına Göre Özyeterlik İnançları

Grup	Boyut		N	\bar{X}	ss	sd	t	P
PFSP	Öğrenci Katılımını Sağlama	Öntest	100	31,26	4,39	99	1,92	0,057
		Sontest	100	30,17	3,87			
	Öğretim Stratejileri	Öntest	100	31,63	4,36	99	1,04	0,299
		Sontest	100	31,09	3,58			
	Sınıf Yönetimi	Öntest	100	31,22	4,47	99	0,14	0,888
		Sontest	100	31,14	3,89			
BÖTE	Öğrenci Katılımını Sağlama	Öntest	35	30,66	3,56	34	1,10	0,280
		Sontest	35	31,57	3,27			
	Öğretim Stratejileri	Öntest	35	30,71	2,88	34	1,83	0,076
		Sontest	35	32,37	4,00			
	Sınıf Yönetimi	Öntest	35	31,43	4,20	34	,99	0,330
		Sontest	35	32,31	3,63			
İMÖ	Öğrenci Katılımını Sağlama	Öntest	35	28,31	2,49	34	7,94	0,000
		Sontest	35	32,40	1,97			
	Öğretim Stratejileri	Öntest	35	29,31	3,30	34	4,71	0,000
		Sontest	35	33,03	2,38			
	Sınıf Yönetimi	Öntest	35	29,31	3,31	34	3,12	0,004
		Sontest	35	32,14	3,39			

Tablo 3 incelendiğinde PFSP öğrencilerinin öğretmenlik özyeterlik inançlarına ilişkin görüş öntest ve sontest puanları arasında tüm boyutlarda anlamlı fark olmadığı tespit edilmiştir. Bu bulgulara göre

SAGIR, BILEN ve ERCAN; Öğretmenlik Uygulaması Dersinin...

aldıkları Öğretmenlik Uygulaması dersinin PFSP öğrencilerinin özyeterlik inançlarında değişiklik oluşturmadığı görülmektedir.

Tablo 3 incelendiğinde BÖTE bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik özyeterlik inançlarına ilişkin öntest sontest görüş puanları arasında tüm boyutlarda anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir. Başka bir ifadeyle BÖTE öğrencilerinin almış oldukları Öğretmenlik Uygulaması dersinin özyeterlik algılarını değiştirmedeği söylenebilir.

Tablo 3 incelendiğinde İMÖ bölümü öğretmen adaylarının öğretmen özyeterlik inançlarına ilişkin öntest ve sontest puanları arasında tüm boyutlarda anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir [Boyut₍₁₎ $t_{(34)}=7,94$; $p < 0,05$; Boyut₍₂₎ $t_{(34)} = 4,71$; $p < 0,05$; Boyut₍₃₎ $t_{(34)} = 3,12$; $p < 0,05$]. Bu duruma göre, İMÖ bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının özyeterlik inançlarına ilişkin veri toplama aracında yer alan “Öğrenci Katılımını Sağlama”, “Öğretim Stratejileri” ve “Sınıf Yönetimi” boyutlarında sontest puanları daha yüksek olduğu görüldüğünden Öğretmenlik Uygulaması dersinin özyeterlik inançlarında yükselmeye yol açtığı söylenebilir.

Öğretmen Adaylarının Ders Anlatım Algılarına İlişkin Bulgular:

Öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri alanlara göre ders anlatım algılarına ilişkin öntest puanlarından elde edilen bulgular Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4. Öğretmen Adaylarının Öğrenim Gördükleri Alanlara Göre Öntest Ders Anlatımı Algılarına İlişkin Tek Yönlü ANOVA Analizi

Bölüm	N	\bar{X}	ss	F	p	Fark
PFSP	100	64,76	17,53			
BÖTE	35	67,09	13,15	4,21	0,016	1-3
Matematik	35	73,66	11,33			
Toplam	170	67,07	15,90			

Tablo 4 incelendiğinde öğretmen adaylarının ders anlatım algıları öntest sonuçları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık [$F_{(2,167)}=4,21$; $p<0,05$] olduğu tespit edilmiştir. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğuna karar vermek için Bonferonni analizi yapılmış; 1 ve 3. gruplar arasında 3. grup lehine olduğu belirlenmiştir. Yani öntest

sonuçlarına göre İMÖ öğrencilerinin ders anlatımına ilişkin algılarının PFSP öğrencilerinin algılarından daha yüksektir.

Öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri alanlara göre ders anlatım algılarına ilişkin sontest puanlarından elde edilen bulgular Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Öğretmen Adaylarının Öğrenim Gördükleri Alanlara Göre Sontest Ders Anlatımı Algılarına İlişkin tek yönlü ANOVA Analizi

Bölüm	N	\bar{X}	ss	F	p	Fark
PFSP	100	69,38	20,61	1,70	0,186	-
BÖTE	35	64,46	14,42			
Matematik	35	64,06	11,07			
Toplam	170	67,27	17,94			

Tablo 5 incelendiğinde öğretmen adaylarının ders anlatım algıları sontest sonuçları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark [$F_{(2,167)}=1,70$; $p>0,05$) olmadığı tespit edilmiştir. Bu duruma göre her üç programda yer alan öğrencilerin aldıkları Öğretmenlik Uygulaması dersinin ders anlatımı algılarına etki etmediği söylenebilir.

Araştırmada öğretmen adaylarının ders anlatımı algılarına ilişkin öntest ve sontest puanları aynı grup içinde ayrı ayrı analiz edilmek istenmiş; bu amaçla verilere eşleştirilmiş örneklem t testi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Öğretmen Adaylarının Öntest-Sontest Ders Anlatım Algıları

Bölüm		N	\bar{X}	Ss	sd	t	p
PFSP	Öntest	100	64,76	17,53	99	1,74	0,084
	Sontest	100	69,38	20,61			
BÖTE	Öntest	35	67,09	13,15	34	0,72	0,475
	Sontest	35	64,46	14,42			
Matematik	Öntest	35	64,06	11,07	34	3,75	0,001
	Sontest	35	73,66	11,33			

SAGIR, BILEN ve ERCAN; Öğretmenlik Uygulaması Dersinin...

Tablo 6’da görüldüğü gibi PFSP ile BÖTE bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının sınıfta ders anlatım algılarına ilişkin öntest-sontest puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir. İMÖ öğretmen adaylarının ise öntest ve sontest puanları arasında anlamlı fark olduğu ($t_{(34)} = 3,75$; $p < 0,05$) tespit edilmiştir. Buna göre PFSP ve BÖTE bölümü öğretmen adaylarının öntest ve sontest puanları arasında ders anlatımına ilişkin algıları arasında fark yokken, İMÖ öğrencilerinin öntest ve sontest puanları arasında anlamlı fark vardır. İMÖ öğrencilerinin ders anlatımı algılarına ilişkin sontest puanları öntest puanlarından daha yüksektir. İMÖ öğrencilerinin aldığı Öğretmenlik Uygulaması dersinin öğrencilerin algılarını olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Ülkemiz öğretmen yetiştirme sisteminde öğretmenlerin alan bilgisi, öğretmenlik meslek bilgisi ve genel kültür alanlarında yeterli olmaları beklenmektedir. Bununla birlikte öğretmenlerin sahip oldukları özyeterlik inançları ile ders anlatımlarına ilişkin algıları da mesleki yeterliklerine katkı sağladığı yapılan çalışmalarla ortaya konulmuştur (Ashton, Webb ve Doda, 1983; Milner, 2002; Zimmerman, 1995). Bu araştırmada da, Öğretmenlik Uygulaması dersinin İMB öğretmen adaylarının öğretmenlik özyeterlik inançları ile ders anlatımına algılarına etkisi olumlu yönde etki yaptığı sonucuna varılmıştır.

Araştırma bulguları doğrultusunda öğretmen adaylarının öntest sonuçlarına göre öğretmen özyeterlik inançlarına ilişkin veri toplama aracında yer alan “Öğrenci Katılımını Sağlama” boyutunda PFSP ve BÖTE bölümü öğrencilerinin öz yeterlik inançları, İMÖ bölümü öğrencilerinin özyeterlik inançlarına oranla daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Bu durumun, Matematik ders konularının, Bilişim Teknolojileri ve diğer derslerin konularına göre daha soyut nitelikte olması nedeniyle öğretmen adaylarının öğrencilerin dikkatini derse çekmekte zorlanmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Bununla birlikte, yine öntest sonuçlarına göre veri toplama aracında yer alan öğretmenlik özyeterlik inancı boyutlarından Öğretim Stratejilerine ilişkin PFSP öğrencilerinin özyeterlik inançları ile İMÖ bölümü öğrencilerinin özyeterlik inançları arasında anlamlı fark vardır. Öğretim Stratejileri boyutuna ilişkin PFSP öğrencilerinin özyeterlik inançları İMÖ bölümü öğrencilerinin özyeterlik inançlarından daha yüksektir. Bu duruma göre İMÖ bölümü öğrencilerinin sınıf içi eğitim

etkinliklerinde öğretim stratejilerinde PFSP öğrencilerine göre daha az çeşitliliğe gittikleri söylenebilir. İMÖ öğrencilerinin matematik dersinde ağırlıklı olarak geleneksel stratejilere yer vermesi, teknoloji kullanımlarının sınırlı olması, dersin konularının somutlaştırılmasında zorlanmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Ancak öntest sonuçlarına göre veri toplama aracındaki Sınıf Yönetimi boyutuna ilişkin PFSP, BÖTE ve İMÖ bölümü öğrencilerinin özyeterlik inançları arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Sınıf yönetim becerilerinin öğretmenlerin branşlarına göre farklılaşmadığı ve branş değişkeninin sınıf yönetim becerisine ilişkin özyeterlik inançlarına etki etmediği sonucuna varılabilir.

Öğretmen adaylarının sontest puanlarına göre özyeterlik inançlarına ilişkin veri toplama aracında yer alan Öğrenci Katılımını Sağlama boyutunda İMÖ bölümü öğrencilerinin öz yeterlik inançları PFSP öğrencilerinin algularından daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Bu duruma göre, İMÖ öğrencilerinin aldıkları Öğretmenlik Uygulaması dersinin “Öğrenci Katılımı Sağlama” özyeterlik inançlarına katkı sağladığı söylenebilir.

Veri toplama aracında yer alan öğretmen özyeterlik inancı alanlarından Öğretim Stratejileri boyutuna ilişkin sontest sonuçlarına göre PFSP öğrencilerinin özyeterlik inançları ile İMÖ öğrencilerinin özyeterlik inançları arasında anlamlı fark vardır. “Öğretim Stratejileri” boyutuna ilişkin İMÖ öğrencilerinin özyeterlik inançları PFSP öğrencilerinin özyeterlik inançlarından daha yüksektir.

Son test sonuçlarına göre veri toplama aracındaki Sınıf Yönetimi boyutuna ilişkin PFSP, BÖTE ve İMÖ bölümü öğrencilerinin özyeterlik inançları arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Bu durum her üç programda yer alan öğrencilerin sınıf yönetimine ilişkin özyeterlik inançları arasında fark olmadığı ve sontest sonucunda özyeterlik inançlarının benzerlik gösterdiği şeklinde yorumlanabilir.

PFSP ve BÖTE bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının öntest ve sontest sonuçları arasında özyeterlik inançlarına ilişkin veri toplama aracında yer alan Öğrenci Katılımını Sağlama, Öğretim Stratejileri ve Sınıf Yönetimi boyutlarında anlamlı fark yoktur. İMÖ bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının öntest ve sontest sonuçları arasında özyeterlik inançlarına ilişkin veri toplama aracında yer alan her üç boyutta da anlamlı fark ortaya çıkmıştır. İMÖ öğrencilerinin özyeterlik inançları veri toplama aracındaki tüm boyutlarda sontest puanları öntest puanlarından daha yüksektir. Bu bulgulara göre PFSP ve BÖTE bölümünde öğrenim gören öğrencilerin aldıkları Öğretmenlik

SAGIR, BILEN ve ERCAN; Öğretmenlik Uygulaması Dersinin...

Uygulaması dersi öğretmen özyeterlik inançlarında bir farklılık oluşturmazken, İMÖ öğrencilerinin özyeterlik inançlarını artırmıştır.

Çakır, Kan ve Sünbül (2006) tarafından tezsiz yüksek lisans ve öğretmenlik meslek bilgisi programlarını öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum ve öz yeterlik algıları açısından karşılaştırılması amaçlandığı araştırmada tezsiz yüksek lisans programından mezun olan kız ve erkek öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları ortalamaları, öğretmenlik meslek bilgisi programından mezun olan kız ve erkek öğrencilerin tutum puanları ortalamalarından daha yüksek bulunmuştur. Aynı araştırmada öğretmenlik meslek bilgisi programına katılan kız öğrencilerle, tezsiz yüksek lisans programına katılan kız öğrencilerin özyeterlik algıları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmezken, program değişikliği erkek öğrencilerin özyeterlik algılarında farklılık ortaya çıkmıştır. Çarpi ve Çelikkaleli (2008) tarafından yapılan öğretmenlerin özyeterliği hakkındaki araştırmada, öğretmen adaylarının yeterlik inançları üzerinde, cinsiyet, program ve fakülte değişkenlerinin anlamlı bir etkisinin bulunduğu görülmüştür.

Araştırmada öğretmen adaylarının sınıfta ders anlatımı algılarına ilişkin öntest puanlarına göre anlamlı fark ortaya çıkmıştır. Bu fark İMÖ öğrencilerinin sınıfta ders anlatımına ilişkin algılarının PFSP öğrencilerinin algılarından daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır.

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan PFSP, BÖTE ve İMÖ öğrencilerinin sınıfta ders anlatımı algılarına ilişkin sontest puanları arasında anlamlı bir fark yoktur. Bu duruma göre her üç programda yer alan öğrencilerin aldıkları Öğretmenlik Uygulaması dersinin ders anlatım yeterliklerini eşitlediği düşünülmektedir.

PFSP ve BÖTE bölümü öğretmen adaylarının öntest ve sontest puanları arasında ders anlatımı algılarına ilişkin fark yokken, İMÖ öğrencilerinin öntest ve sontest puanları arasında anlamlı fark ortaya çıkmıştır. İMÖ öğrencilerinin ders anlatımı algılarına ilişkin sontest puanları öntest puanlarından daha yüksektir. Aldıkları Öğretmenlik Uygulaması dersinin PFSP ve BÖTE bölümü öğrencilerinin ders anlatmalarına ilişkin algılarının değişmesine yol açmazken, İMÖ öğrencilerinin ders anlatmalarına ilişkin algılarını artırmıştır. Bu duruma göre İMÖ öğrencilerinin aldığı Öğretmenlik Uygulaması dersinin öğrencilerin algılarını olumlu yönde etkilediği sonucuna varılabilir.

Altunçekiç, Yaman ve Koray (2005) tarafından “Öğretmen Adaylarının Özyeterlik İnanç Düzeyleri ve Problem Çözme Becerileri”, Kahyaoğlu ve Yaygın (2007) tarafından “İlköğretim Öğretmen Adaylarının Mesleki Özyeterliklerine İlişkin Görüşleri” ve Güvenç (2011)

tarafından “Öğretmenlerin Mesleki Özyeterlik Algıları” hakkında yapılan araştırmalarda Fen Bilgisi öğretmen adaylarının, fen öğretimi konusunda kendilerini diğer anabilim dallarında eğitim gören öğretmen adaylarına göre daha yeterli gördükleri sonucuna varılmıştır.

Seferoğlu ve Akbıyık (2005) ilköğretim öğretmenlerinin bilgisayar özyeterliklerine ilişkin, Akbaş ve Çelikkaleli (2006) sınıf öğretmeni adaylarının fen öğretimine ilişkin, Üstüner vd. (2009) ortaöğretim öğretmenlerinin özyeterliklerine ilişkin, Ülper ve Bağcı'nın (2012) Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine dönük öz yeterlik algılarına ilişkin yaptıkları araştırmalarda; öğretmen ve öğretmen adaylarının branş, mesleki kıdem, cinsiyet gibi değişkenlere göre özyeterlik algılarında fark ortaya çıkmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Akdağ ve Walter (2005) tarafından yapılan araştırmada ise, öğretmen duygusunun cinsiyete göre farklı olduğu, bayanların erkeklerden daha fazla kendilerini yeterli gördükleri ve öğretmen adaylarının sınıf ve öğretmenlik kademe tercihine göre ise fark göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma sonucunda PFSP ve BÖTE programlarında öğrenim gören öğretmen adaylarının özyeterlik inançları ve ders anlatımı algılarına Öğretmenlik Uygulaması dersinin etkide bulunmadığı, İMÖ öğretmen adaylarına ise olumlu yönde etki ettiği anlaşılmıştır. Bu sonuca göre Eğitim Fakültelerinde ve Öğretmenlik Meslek Bilgisi Programı öğretmen adaylarının özyeterlik inancı ve ders anlatım algılarına etkisini arttırmak amacıyla aldıkları Öğretmenlik Uygulaması dersinin programı gözden geçirilebilir ve etkililiği yükseltilebilir.

KAYNAKLAR

- Akbaş, A. ve Çelikkaleli, Ö. (2006). “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Fen Öğretimi Özyeterlik İnançlarının Cinsiyet, Öğrenim Türü ve Üniversitelerine Göre İncelenmesi”, Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 2 (1), 98-110.
- Akdağ, I. ve Walter, J. (2005). “Öğretmen Adaylarının Mesleki Yeterlilik Duygusu”, SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. 3(4), 127-131.
- Altunçekiç, A., Yaman, S. ve Koray, Ö. (2005). “Öğretmen Adaylarının Öz-Yeterlik İnanç Düzeyleri ve Problem Çözme Becerileri Üzerine Bir Araştırma (Kastamonu İli Örneği)”, Gazi Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi. 13(1). 93-102.
- Anderson, R., Greene, M. ve Loewen, P. (1988). “Relationships Among Teachers’ and Students’ Thinking Skills, Sense of Efficacy, and Student Achievement”, Alberta Journal of Educational Research. 34(2). 148-165.
- Ashton, P. T. (1984). “Teacher Efficacy: A Motivational Paradigm for Effective Teacher Education”, Journal of Teacher Education. 35(5). 28-32.
- Ashton, P., Webb, R. ve Doda, C. (1983): “A Study of Teachers’ Sense of Efficacy” (Final Report, Executive Summary). Gainesville, FL: University of Florida. (Eric Document Reproduction Service No. ED 231 833).
- Balcı, A. (2005). Açıklamalı Eğitim Yönetim Terimleri Sözlüğü. Ankara: Tek Ağaç Basım Yayım, Dağıtım.
- Bandura, A. (1986). Social foundation of thought and action: A social cognitive theory. Englewood Cliffs. New Jersey: Prentice Hall.
- Çakır, Ö., Kan A. ve Sünbül, Ö. (2006). “Öğretmenlik Meslek Bilgisi ve Tezsiz Yüksek Lisans Programlarının Tutum ve Özyeterlik Açısından Değerlendirilmesi”, Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 2(1). 36-47.
- Çapa, Y., Cakıroğlu, J. ve Sarıkaya, H. (2005). “Development and Validation of Turkish Version of Teachers’ Sense of Efficacy Scale”, Eğitim ve Bilim (Education and Science). <http://www.coe.ohio-state.edu/ahoy/TTSES.pdf>. Erişim Tarihi: 01.03.2012
- Çarpi, B. ve Çelikkaleli, Ö. (2008) . “Öğretmen Adaylarının Öğretmenliğe İlişkin Tutum Ve Mesleki Yeterlik İnançlarının Cinsiyet, Program

- Ve Fakültelerine Göre İncelenmesi”. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 9(15). 33-53.
- Görgeç, İ. (2003). “Mikroöğretim Uygulamasının Öğretmen Adaylarının Sınıfta Ders Anlatımına İlişkin Görüşleri Üzerine Etkisi”, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 24. 56-63.
- Güvenç, H. (2011). “Öğretmen Adayı Öğrencilerin Mesleki Özyeterlilik Algıları ile Öğrenci Başarısı Sorumluluk Algıları”, e-Journal of New World Sciences Academy. 6(2). 1410-1421.
- Kahyaoglu, M. ve Yaygın, S (2007). “Öğretmenlik Meslek Bilgisi ve Tezsiz Yüksek Lisans Programlarının Tutum ve Özyeterlilik Açısından Değerlendirilmesi”, Kastamonu Eğitim Fakültesi Dergisi. 15(1). 73-84.
- Karasar, N. (2011). Bilimsel Araştırma Yöntemi-Kavramlar, İlkeler, Teknikler-. 22. Baskı Ankara: Nobel Yayınevi.
- Kinzie, M. B., Delcourt, M. A. B. & Powers, S. M. (1993). Computer technologies: Attitudes and self-efficacy across undergraduate disciplines. Paper presented at the Annual Meeting of the American Educational Research Association, Atlanta, GA. ED 357 064.
- Klausmeier, H.S. ve Allen, P.S. (1978). Cognitive Development of Children and Youth a Longitudinal Study. New York: Academic Press.
- Külahçı, Ş. G. (1994). “Mikroöğretimde Fırat Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Deneyimi II. Değerlendirme”, Eğitim ve Bilim. 18(92). 36-44.
- Milner, H. R. (2002). A Case Study of an Experienced English Teacher’s Self-Efficacy and Persistence through ‘Crisis’ Situations: Theoretical and Practical Considerations, High School Journal. 86(1). 28-35.
- Seferoğlu, S. S. ve Akbıyık, C. (2005). “İlköğretim Öğretmenlerinin Bilgisayara Yönelik Öz-Yeterlilik Algıları Üzerine Bir Çalışma”, Eğitim Araştırmaları-Eurasian Journal of Educational Research. 19. 89-101.
- Senemoğlu, N. (2004). Gelişim Öğrenme ve Öğretim, Kuramdan Uygulamaya. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Tschannen-Moran, M., Woolfolk-Hoy, A., (2001). “Teacher Efficacy: Capturing an Elusive Concept”, Teaching and Teacher Education. 17. 783-805.
- Ülper, H. ve Bağcı, H. (2012). “Türkçe Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Dönük Öz Yeterlilik Algıları”, International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic. 7(2). 1115-1131.

SAGIR, BILEN ve ERCAN; Öğretmenlik Uygulaması Dersinin...

- Üstüner M., Demirtaş A., Cömert, M. ve Özer N. (2009). “Ortaöğretim Öğretmenlerinin Öz-Yeterlik Algıları”, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 9(17). 1-16.
- Zimmerman, B., J. (1995). Self-Efficacy and Educational Development. In: A. Bandura (Ed.) Self- Efficacy in Changing Societies, Cambridge University Press.